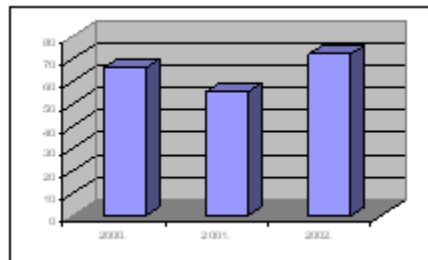

Bilten 1
POVRATAK U ZAVIČAJ
(podaci se odnose na period avgust 2000-juni 2002)

Udruženje „Sveti Spas“ počinje aktivnost usmerenu ka povratku i jačanju želje za povratkom na svoja ognjišta još od septembra 2000. godine. Ova aktivnost – ostvarena kroz obilaske, posete domova – nazvane IDI – VIDI, zatim kroz sastanke i kontakte sa zainteresovanima, kako onih koji su obišli svoje domove tako i onih koji imaju želju da ih obiđu – kontinuirano traje do danas. Prvi obilazak 2000. godine, ostvaren je samoinicijativno. Nakon toga, aktivnost se odvija uz pomoć Jugoslovenskog potkomiteta za saradnju sa misijom UN, UNHCR-a, Koordinacionog tela za Kosovo i Metohiju, Danskog saveta.

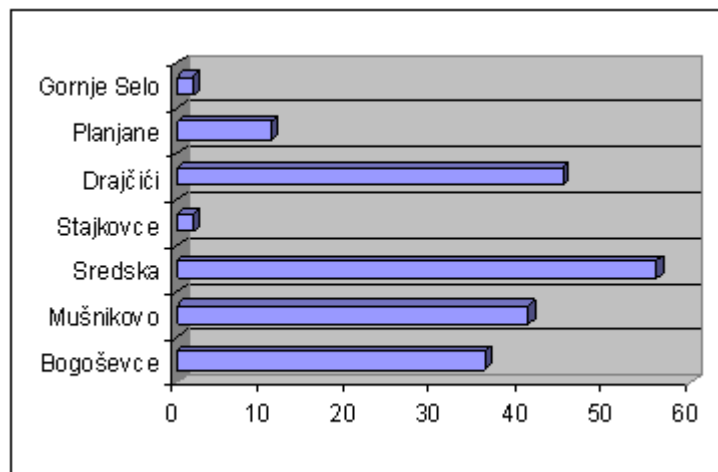
Zahvaljujući saradnji navedenih institucija, svoje domove na teritoriji Sredačke župe – Prizrenski region (Gornje selo, Mušnikovo, Bogoševce, Sredska, Dražičići, Planjane, Lokvica), obišla su 193 lica: 2000. godine 66 osoba, 2001. godine 55 osoba i za prvih šest meseci 2002. godine 72 osobe.

Grafikon 1.

Iz grafikona 1. vidi se da se zahvaljujući angažovanju UNHCR-a, KFOR-a i velikog doprinosa DRC-a, posete raseljenih lica svojim domovima u 2002. godini i rodbini na Kosovu i Metohiji bitno razlikuju od dotadašnjih poseta. Napredak je ostvaren u tome što je u prvih šest meseci broj posetilaca veći nego u ranijim godinama (putovanje za 60 osoba finansirao je DRC). Drugi pozitivni pomak je u tome što – za razliku od ranijih poseta, koje su u mestima trajale dva do tri sata, sada traju dva do tri dana. Raseljeni spavaju u svojim domovima i kod svojih rođaka.

Grafikon 2. pokazuje neravnomernost posete selima Sredačke župe, što nikako ne govori o nezainteresovanosti raseljenika, već o neomogućavanju obilaska od strane KFOR-a, iz razloga bezbednosti.

Grafikon 2.

Selo **Sredska** (56 posetilaca), na primer, posećeno je tri puta sa 49 osoba u 2000. godini, i jednom u 2002. godini sa 7 osoba. U 2001. godini posete ovom selu nisu dozvoljavane.

Gornje Selo je posetila porodica Vučković (2 osobe), koja je spremna za povratak. Za osposobljavanje njihove kuće za stanovanje potrebna su veoma mala ulaganja. U srpskom delu sela trenutno nema stanovnika Srba.

Planjane je posetilo 11 osoba. U selu žive pripadnici srpske zajednice, a posetili su članovi porodica koji žele da se vrate i ponovo žive na selu. Odnos sunarodnika Muslimana je korektan.

Drajčice je posetilo 45 osoba. Najveći broj poseta je učinjen u 2002. godini. U selu, pored Muslimana, žive pripadnici Srpske zajednice koji očekuju povratak svojih članova porodica.

Stajkovce su posetile 2 osobe. U selu su oduvek živeli samo Srbi. Danas u njemu nema stanovnika.

Nošnja iz Planjana

Sa svakog putovanja izrađuju se fotografije i video snimci

Uništene su dve srpske kuće.

Sredsku, administrativni centar, posetilo je 56 osoba. Od juna 1999. godine u selu nema Srba. Većina kuća je neoštećena. Selo je pod zaštitom jedinice KFOR-a koja je smeštena u školi, što garantuje bezbednost povratnicima. Povratak Srba u Sredsku značio bi veliki napredak u procesu povratka u Prizrenski region. Selo je oduvek bilo nastanjeno samo Srbima.

Mušnikovo je posetila 41 osoba. U selu živi sedamdesetak pripadnika srpske zajednice. Jedino selo koje „normalno funkcioniše“ u zadnje dve godine. Selo nedeljno posećuje zdravstvena ekipa. Redovno saobraća vozilo na relaciji Mušnikovo-Brezovica. Ovim vozilom prevoze se kako oni koji dolaze iz unutrašnjosti tako i oni koji su izbegli i žive na Brezovici. U jednom delu sela žive Srbi, a u drugom Muslimani.

Bogošovce je posetilo 36 osoba. U selu trenutno živi petoro staraca. Zapaljena je i unuštena jedna kuća, dok su ostale opljačkane. U selu su oduvek živeli samo Srbi. Postoji raspoloženje velikog broja meštana da se u njega vrati.

Posete su učinile svoje, pa su kontakti sa komšijama Muslimanima srdačniji i normalniji.

Raseljeni veći deo vremena provode u čišćenju i sitnijim popravkama kuća, u nameri da ovo leto provedu u njima i ubrzo se konačno u njih vrate. Jedan broj ostaje u svojim selima do dve nedelje.

U pripremi grupa za odlazak, Udruženje obavlja razgovore sa svim zainteresovanim. Razgovori se obavljaju i nakon povratka sa obilaska domova. Ostvaruju se i kontakti onih koji su obišli domove sa onima koji to još nisu.

Sa svakog putovanja izrađuju se fotografije i video snimci, koji se prezentuju zainteresovanim. Uz dozvolu KFOR-a, snimaju se kuće onih koji domove još nisu obišli i ne znaju u kakvom su stanju. To sve utiče na odluku da oni koji su neodlučni odu i posete svoj dom

Utisci onih koji se vraćaju sa obilaska domova, ohrabrujući su. Iako na terenu nailaze na opustošena imanja i domove, želja za povratkom je sve veća.

Veza sa zavičajem je ponovo uspostavljena.

Tome su nesumnjivo doprinele posete IDI-VIDI, održavanje stalnih kontakata sa rodbinom, komšijama i prijateljima koji su ostali na Kosovu i Metohiji. Posete polako vraćaju poljuljano poverenje među etničkim zajednicama i stvaraju uslove za brži i bezbedniji povratak.

Poverenje u sunarodnike je vraćeno, poverenje u pripadnike međunarodne zajednice je od prvog dana stečeno. Postoje svi uslovi za sprovođenje narednog koraka, **povratak u zavičaj** .

Realizaciju projekta pomogli :

